

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA ZAMONAVIY AMALIY-
TEXNIK O'YIN TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH**

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti Maktabgacha ta'lim kafedrası

assistent o'qituvchisi

Norqulova Ma'mura Husniddin qizi

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida zamonaviy amaliy-texnik o'yin texnologiyalarini joriy etishning nazariy asoslari, turlari, metodik tamoyillari va amaliy misollari tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu texnologiyalarning bolalarning psixologik, ijtimoiy, kognitiv rivojlanishiga ta'siri, pedagog-texnik infratuzilma, kadrlar malakasi va resurslar bilan ta'minlanish kabi muammolar ko'rib chiqiladi. Maqola pedagog va psixologlar uchun amaliy tavsiyalarni ham taklif etadi.

Kalit so'zlar. maktabgacha ta'lim, amaliy-texnik o'yin texnologiyalari, interaktiv qurilmalar, multimedia resurslari, STEM, raqamli o'yinlar, bolalar rivojlanishi, pedagogik metodika.

Аннотация. В данной статье будут проанализированы эффективные методы использования психологических игровых технологий в дошкольных образовательных организациях. Психологические игры признаются важным инструментом в регуляции эмоционального состояния детей, формировании навыков социального общения, развитии их психических процессов. В статье описаны виды психологических игр (диагностические, коррекционные, релаксационные, коммуникативные и сюжетно-ролевые) и освещены педагогические и практические методы их использования. Также на практических примерах показана роль игр в личностном развитии детей. В статье содержатся полезные научно-практические рекомендации для психологов, педагогов дошкольного образования, а также родителей.

Ключевые слова. дошкольное образование, прикладные технические

игровые технологии, интерактивные устройства, мультимедийные ресурсы, STEM, цифровые игры, развитие детей, педагогическая методика.

Annotation. *This article analyzes effective methods of using psychological game technologies in preschool educational organizations. Psychological games are recognized as an important tool in the regulation of the emotional state of children, the formation of social interaction skills and the development of their psychic processes. The article describes the types of psychological games (diagnostic, Correctional, relaxational, communicative and role-playing games) and covers pedagogical and practical methods of their use. Also, on the basis of practical examples, the role of games in the personal development of children is shown. The article contains useful scientific and practical recommendations for psychologists, preschool educators, as well as parents.*

Keywords. *preschool education, applied technical game technologies, interactive devices, multimedia resources, STEM, digital games, children's development, pedagogical methodology.*

Maktabgacha yosh bolalar ta'limida o'yin faoliyati – pedagogik jarayonning markaziy elementi hisoblanadi. Oyin orqali bolalar atrof-muhitni o'rganadi, ijtimoiy va emotsional ko'nikmalarini shakllantiradi, nutq, tafakkur va fantaziyalarini rivojlantiradi. Zamonaviy texnologiyalar esa, xususan amaliy-texnik qurilmalar, multimedia vositalari, interaktiv qurilmalar, robototexnika va STEM yondashuvi, raqamli o'yinlar ta'lim jarayonini boyitadi, bolaning qiziqish va faolligini oshiradi.

Zamonaviy talab va sharoitlar bolalarning texnik vositalarga bo'lgan ehtiyojlarini oshirmoqda. Ularning o'yin faoliyati doirasida interaktiv doskalar, audiovizual qurilmalar, sensorli ekranlar, virtual va kengaytirilgan haqiqat (VR/AR), robotlar va boshqalar qo'llanilishi bolalarning anglash qobiliyatini, diqqat va xotirani yaxshilaydi, shuningdek, texnik savodxonligini oshirishga xizmat qiladi.

Pedagogik psixologiya bolalarning kognitiv va psixologik rivojlanishi

buzmaganligi uchun ularning fikrlash, nutq, xotira, e'tibor kabi psixik jarayonlarini rivojlantirish muhim. O'yin faoliyati bu jarayonlarni tabiiy ravishda rag'batlantiradi. Zamonaviy texnologiyalar bu jarayonlarni qo'llab-quvvatlaydi, vizual, audiovizual, interaktiv vositalar orqali.

STEM va konstruktorlik yondashuvi maktabgacha ta'limda va boshlang'ich ta'limga tayyorgarlik bosqichida STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) elementlarini kiritish orqali bolalar muammolarni hal qilish, eksperiment qilish, konstruktorlik va loyihalashtirish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Multimedia va interaktiv texnologiyalar interaktiv doskalar, stolda ishlaydigan sensorli qurilmalar, audiovizual materiallar (video, animatsiya), mobil yoki planshet ilovalari – bular bolalarning anglash jarayonini boyitadi, abstrakt tushunchalarni vizualizatsiya qiladi.

Virtual va kengaytirilgan haqiqat, simulyatsiya Bolalarga real hayotga yaqin muhitni yaratib berish, ularni turli situatsiyalarda sinovga qo'yish, ijodiy o'yinlar orqali muammolarni hal etishga undash mumkin bo'ladi.

Texnik qurilmalar va vositalar: turlari

Quyida maktabgacha ta'lim muassasalarida qo'llanilishi mumkin bo'lgan zamonaviy amaliy-texnik vositalar ro'yxati:

Interaktiv doskalar (sensorli, teskari proyeksiya, DVIT kabi texnologiyalar) kompy.info+2videouroki.net+2

Planshetlar, smartfonlar kabi mobil qurilmalar, interaktiv ilovalar

Kompyuterlar, multimedia kompyuter qurilmalari, audio-/video texnika (projektor, monitor, proyektor) maktabgacha-va-maktab-talimi-jurnal.uz+1

Robototexnika va konstruktor to'plamlari (LEGO, mBot, Ozobot va boshqalar)

AR/VR texnologiyalari (virtual sahnalar, kengaytirilgan haqiqat orqali o'yinlar)

Sensorli o'yin maydonchalari, interaktiv pol yoki devor panellari

Yoritish, ovoz ta'minoti va multimedia muhit (muzikiy ta'sir, effektlar)

Amaliy-texnik o'yin texnologiyalarini joriy etish metodikasi

1. Maqsad va vazifalarni belgilash

Bolalarning yosh xususiyatlariga mos keladigan texnik vositalar va o'yinlar tanlanishi;

Rivojlanish sohalari (kognitiv, emotsional, ijtimoiy, til, motorika) bo'yicha maqsadlar qo'yilishi;

Texnik vositalar orqali o'yinlar pedagogik kontent bilan bog'lanishi.

2. Jarayonni tashkil etish

Treninglar: pedagog va xodimlar texnologiyalar bilan ishlash bo'yicha tayyorlanishi;

Texnik infratuzilma: jihozlanish, texnik xizmat, dasturiy ta'minotlar va o'yin resurslari;

O'yin muhitining tayyorlanishi: xavfsizlik, ergonomika, foydalanuvchi - dostlik.

3. Integratsiyalashgan foydalanish

Didaktik darslar va tarbiyaviy mashg'ulotlarda texnik o'yin elementlarini kiritish;

Matematika, tabiatshunoslik, san'at, musiqiy tarbiya, chet tillari kabi fan bilan bog'lash;

Loyihaviy va eksperimental mashg'ulotlar – bolalar kichik guruhlarda robot yoki konstruktor bilan ishlashi.

4. Baholash va monitoring

Faoliyat natijalarini kuzatuv va tahlil qilish: bolalarning qiziqishi, ishtiroki, texnik vositalarni ishlata olish darajasi;

Psixologik baholash: xotira, fikrlash, e'tibor, nutq, ijtimoiy munosabatlar;

Ota-onalar va hamkasblarning fikrini o'z ichiga olgan qayta aloqa.

Amaliy misollar va ssenariylar

Quyida zamonaviy amaliy-texnik o'yin texnologiyalarini maktabgacha ta'lim muassasasida qo'llashga oid bir nechta misollar:

Misol: “Robot do‘st”

Maqsad: Bolalarda konstruksion fikrlash, mexanik ko‘nikmalar va hamkorlikni rivojlantirish.

Vosita: Kichik robot konstruktor to‘plami (masalan, LEGO WeDo, mBot)

Jarayon: Bolalar guruhga bo‘linadi, robotning qismlarini yig‘adi, dasturlash elementlari yordamida uni harakatga keltiradi. Pedagog yordamida robotni yo‘l-yo‘riq qilish, muammolarni hal qilish, natijalarni sinab ko‘rish.

Misol: “Sensorli o‘yin maydoni”

Maqsad: Nafis motorika, e‘tibor va vizual tasavvurini kuchaytirish.

Vosita: Sensorli ekran yoki interaktiv panel, video ilovalar.

Jarayon: Bolalar panelga tegish bilan turli rang, shakl, ovoz effektlari aks etadi; bolalar shakllarni moslashtirish, ranglarni topish, musiqali effektlar bilan ishlashadi.

Misol: “Augmented Reality orqali hayvonlar dunyosi”

Maqsad: Til va tushunchalarni rivojlantirish, obrazli fikrlash.

Vosita: AR ilova (mobil yoki planshet) va maxsus markerlar.

Jarayon: Har bir bola markerni skanerlab, hayvon rasmidagi harakatlar, ovoz va harakatlar bilan tanishadi, so‘ng hayvonni tavsiflaydi, uning yashash joyi, ovqatlanishi haqida suhbat yuritadi.

Bolalarning texnik savodxonligi oshadi; ular yangi texnologiyalar bilan ishlashga o‘rganadi.

Vizual va audiovizual materiallar orqali tushunchalar yaxshiroq anglanadi.

O‘yin jarayonlari ko‘proq interaktiv va qiziqarli bo‘ladi, bu bolalarda motivatsiyani oshiradi.

Hamkorlik, muammolarni hal qilish, ijodiy fikrlash ko‘nikmalari rivojlantiradi.

Bolalarning e‘tibori, xotira va diqqat kabi kognitiv funktsiyalariga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Texnik vositalarning narxi: interaktiv qurilmalar, robot to‘plamlari va

AR/VR qurilmalari qimmat bo'lishi mumkin.

Infratuzilma: barqaror elektr ta'minoti, internet aloqasi, texnik xizmat ko'rsatish imkoniyatlari.

Pedagoglarning malakasi: texnik vositalar bilan ishlay olish, metodik jihatdan ularni o'yin kontekstida qo'llay olish ko'nikmasi ba'zan past bo'lishi mumkin.

Resurslar: sifatli dasturiy ta'minot, o'yin kontentlari, litsenziyalangan ilovalar; bolalar uchun mos materiallar taqdim etilishi zarur.

Xavfsizlik va sog'liq: ekran oldida vaqtni cheklash, ko'rish va eshitish salomatligini himoya qilish, elektron qurilmalar bilan ishlaganda ergonomika.

Strategik rejalashtirish – maktabgacha ta'lim muassasasida texnik o'yin vositalarini joriy etish rejasini ishlab chiqish (bosqichlar, budjet, resurslar).

Pedagogik malaka oshirish – o'qituvchilar va tarbiyachilar uchun amaliy treninglar, kurslar, seminarlar tashkil etish.

Resurs va infratuzilma ta'minoti – zarur texnik jihozlar, sifatli dasturiy ta'minot, texnik xizmat vositalari bilan ta'minlash.

Integratsiya va modellashtirish – o'yin texnologiyalarini o'quv dasturlariga va fanlararo mashg'ulotlarga mos bog'lash.

Monitoring va baholash tizimi – natijalarni kuzatish, samarani baholash, ota-onalar va pedagoglarning fikrini olish.

Respublika va mahalliy darajadagi qo'llab-quvvatlash siyosati – mablag'lar ajratish, grantlar, innovatsion loyihalarni rag'batlantirish.

Zamonaviy amaliy-texnik o'yin texnologiyalari maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning kognitiv, emotsional, ijtimoiy va motorik sohalarda sifatli rivojlanishini ta'minlashda muhim vositadir. To'g'ri tanlangan texnik vositalar, pedagoglarning malakasi, yaxshi infratuzilma va metodik qo'llab-quvvatlash orqali bu texnologiyalar o'yin faoliyatini yanada samarali qiladi. Shu tariqa, maktabgacha ta'lim sohasida innovatsion yechimlarni joriy etish bolalarga zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatga erishishda zarur bo'lgan

ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Marasulova D.N. «Maktabgacha ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalari». Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 2023. maktabgacha-va-maktab-talimi-jurnal.uz
2. “STEM ta'lim zamonaviy o'zbek jamiyatida uning ahamiyati” maqolasi. <https://yuz.uz>
3. “Zamonaviy maktab” va pedagogik texnologiyalar bo'yicha respublika darajasidagi konferensiya materiallari. Uza.uz
4. “Zamonaviy o'quv texnik vositalari tasnifi” amaliy mashg'ulot materiallari. kompy.info+1
5. Ismoilov T. “Zamonaviy ta'limda raqamli texnologiyalarning ahamiyati”. Fiziko-texnologik ta'lim jurnali, 2022.